

Lausunto Pohteen sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämissuunnitelman luonnoksesta 2027–2030, syksy 2026

Vastaaja:

-

Vastaus:

13.10.2026, 14.50 - 13.10.2026, 14.52

1. Lausuntoa antavan rooli *

Organisaation puolesta, organisaation nimi:

Pyhännän kunta

2. Lausuntoa antavan yhteystiedot *

Etunimi	Samuli
Sukunimi	Yrjänä
Sähköposti	samuli.yrjana@pyhanta.fi

3.

Pyhännän kunnan lausunto sote-järjestämissuunnitelmasta

Vastaanottaja: Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue (Pohde) Asia: Lausunto sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämissuunnitelman luonnoksesta vuosille 2027–2030 (tulevaisuuslautakunnan esitys 10.9.2026)

Yleisarvio

Pyhännän kunta ymmärtää hyvinvointialueen talouden tasapainottamisen välttämättömyyden. Suunnitelman säästövaikutukseksi on arvioitu 18,9 milj. euroa vuodelle 2027 ja 26,0 milj. euroa vuodelle 2028, ja aluehallitus on edellyttänyt 15–20 milj. euron vuositasen säästöpotentiaalia. Kunta pitää myönteisenä, että suunnitelma tavoittelee palveluja kotikunnassa tai lähialueella, kotiin annettavien palvelujen vahvistamista sekä hoitoon pääsyn parantamista. Säästöt eivät kuitenkaan saa kohdistua suhteettomasti harvaan asuttuihin reunakuntiin, joissa välimatkat ovat pitkiä ja vaihtoehtoisia palveluja ei ole. Pyhantä sijaitsee Pohteen eteläisen alueen itälaidalla, Kainuun ja Pohjois-Savon rajalla. Jokainen palvelun keskittäminen pidentää pyhäntäläisten asiointimatkoja enemmän kuin keskustaupunkien asukkaiden. Kunta kiinnittää erityistä huomiota siihen, että suunnitelman Pyhäntään vaikuttavat ratkaisut on jätetty pitkälti auki: Siikalatvan sosiaali- ja terveyskeskusten palveluverkko ja -valikoima sekä akuuttiosaston tarve arvioidaan vasta vuoden 2027 alussa. Kunta edellyttää, että sitä kuullaan tässä arvioinnissa ennen päätöksiä.

Palvelujen saavutettavuus ja lähipalvelut

Pyhännän kunta edellyttää, että Pyhännällä säilyy pysyvä sosiaali- ja terveyspalvelujen lähipalvelupiste, joka tarjoaa vähintään vastaanotto-, neuvola-, suun terveydenhuollon, näytteenotto- ja sosiaalipalvelujen perustason. Erityisesti Pyhännällä kaivataan lääkäripalvelujen saamista lähipalveluna. Suunnitelma itse linjaa, että “väestön lähipalvelut tukevat hoidon ja palvelun jatkuvuutta”. Tämä tavoite on kirjattava Pyhännän osalta konkreettisesti.

- Siikalatvan kokonaisulkoistuksen päättymisen. Ulkoistussopimus päättyy 31.12.2026 ja toiminnot siirtyvät Pohteelle. Siirtymä ei saa heikentää alueen asukkaiden palvelutasoa, hoitosuhteiden jatkuvuutta eikä henkilöstön pysyvyyttä. Vuoden 2027 alun palveluverkkoarvioinnissa on kuultava Pyhännän kuntaa ja arvioitava vaikutukset myös pyhäntäläisiin.
- Akuuttiosasto. Siikalatvan akuuttiosaston tarve arvioidaan vuoden 2027 alussa. Lähin vaihtoehtoinen osasto jatkaa joka tapauksessa matkaa Pyhännältä.
- Oulaskankaan sairaala. Suunnitelmassa esitetään Oulaskankaan sairaalan päiväkirurgisen toiminnan lakkauttamista. Oulaskangas on eteläisen alueen asukkaille, myös pyhäntäläisille, keskeinen sairaala. Kunta toivoo, että Oulaskankaalla jatketaan sekä päiväkirurgiaa että laajaa terveydenhuoltoa, mukaan lukien erikoissairaanhoidon poliklinikat ja kiirevastaanotto. Toimintojen siirtäminen Ouluun pidentäisi eteläisen alueen asukkaiden matkoja ja kasvattaisi Oulun yliopistollisen sairaalan kuormitusta.
- Liikkuvat palvelut ovat hyvä täydennys, mutta eivät korvaa kiinteää lähipalvelua. Kunta pyytää, että liikkuvien palvelujen (neuvola, näytteenotto, hammashuolto, kuvantaminen) käyttö Pyhännällä kuvataan aikataulun ja käytettävyyden tasolla.

- Kuvantaminen. Kuvantamisyksiköiden osaviikkoinen aukiolo pidentää odotusta ja matkoja. Aukioloratkaisut on sovitettava joukkoliikenne aikatauluihin.
- Digitaaliset palvelut eivät sovellu kaikille. Ikäihmisille ja digitaitoja vailla oleville on turvattava kasvokkainen asiointi sekä digitukea lähipalvelupisteessä.
- Ensihoito. Suunnitelma ei käsittele ensihoidon tavoittamisviiveitä. Kunta edellyttää, että ensihoidon valmius ja tavoittamisajat Pyhännän alueella säilyvät vähintään nykytasolla, koska muiden palvelujen keskittäminen lisää ensihoidon merkitystä.
- Maakuntarajan yli. Pyhännän sijainti Kainuun ja Pohjois-Savon rajalla tarjoaa mahdollisuuden yhteistyöhön naapurihyvinvointialueiden kanssa. Kunta esittää, että Pohde selvittää rajat ylittävän palvelujen käytön, kun se lyhentää asukkaiden matkoja.

Lapset ja perheet, ikäihmiset, vammaiset henkilöt sekä työikäiset

Pyhännän ikärakenne on nuori ja lapsiperheiden osuus suuri, ja kunta on merkittävä teollinen työpaikkakeskittymä. Siksi lapsiperheiden ja työikäisten palvelut ovat kunnan elinvoiman kannalta yhtä tärkeitä kuin ikäihmisten palvelut.

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut

- Perhetyön, tehostetun perhetyön ja kasvatus- ja perheneuvonnan yhdistäminen uudeksi palveluksi 1.7.2027 on perusteltua, kunhan uusi palvelu toimii jalkautuvana myös Pyhännällä eikä keskity Ouluun.
- Neuvola-, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut on säilytettävä Pyhännällä. Palvelujen saatavuus on lapsille ja perheille ennaltaehkäisyn perusta.
- Lastensuojelun laitosisyksiköt perustetaan Oulun seudulle. Kunta pyytää huomioimaan sijoitusten etäisyyden lapsen kotikunnasta ja vahvistamaan perhehoitoa myös eteläisellä alueella.
- Suunnitelmasta on hyvä tehdä lapsivaikutusten arviointi.

Ikäihmisten palvelut

- Kunta kannattaa linjausta, jonka mukaan pitkäaikaiset asumispalvelut järjestetään kotikunnassa tai lähialueella asiakkaan toive huomioiden. Pyhännän nykyisiä asumispalveluja ja kotihoitoa ei tule supistaa Siikalatvan siirtymän yhteydessä.
- Kotikuntoutusta ja kotisairaalaan vahvistetaan suunnitelmassa nimetyillä alueilla. Pyhäntä ja Siikalatvan alue on otettava mukaan samaan kehittämiseen, koska kotona asumisen tukeminen on harvaan asutulla alueella kustannustehokkain vaihtoehto.
- Omaishoidon tuen palkkioluokkien 2 ja 3 sekä sijaishoitajien palkkioiden 30 prosentin alentaminen on huolestuttavaa. Maaseudulla omaishoito korvaa usein kalliimman ympärivuorokautisen hoidon. Kunta edellyttää, että muutoksen vaikutus omaishoitajien jaksamiseen ja laitoshoidon tarpeeseen arvioidaan ennen päätöstä.

Vammaisten henkilöiden palvelut

- Pyhännän kunta haluaa, että vammaisten henkilöiden päivätoiminta ja kehitysvammaisten henkilöiden työtoiminta säilyvät Pyhännällä. Suunnitelman mukaan toimintakeskusten toiminta järjestetään alueellisena kokonaisuutena eikä kuntapohjaisesti, ja eteläisellä alueella toteutetaan päiväaikaisen toiminnan uudelleenjärjestelyjä. Kunta edellyttää, että Pyhännän työ- ja päivätoiminta säilyy osana alueen palveluverkkoa.
- Työ- ja päivätoiminta on osallistujille tärkeä osa arkea, osallisuutta ja yhteisöön kuulumista. Se tukee myös omaisten ja omaishoitajien jaksamista. Päivittäiset pitkät kuljetukset naapurikuntiin kuormittaisivat asiakkaita ja lisäisivät kuljetuskustannuksia, jolloin keskittämällä saavutettava säästö jäisi vähäiseksi.
- Ennen toimintaa koskevia päätöksiä on kuultava palvelua käyttäviä vammaisia henkilöitä, heidän läheisiään sekä vammaisneuvostoa.

Työikäiset ja työllisyys

- Kuntouttava työtoiminta, sosiaalinen kuntoutus ja työtoiminta päättyvät 1.1.2027 ja korvautuvat uuden sosiaalihuoltolain mukaisella palvelulla. Kunnat vastaavat julkisista työvoimapalveluista, joten uuden palvelun sisältö ja myöntämisperusteet on valmisteltava yhdessä kuntien ja työllisyysalueiden kanssa. Muutoin työttömyysturvan kuntaosuus ja syrjäytymisen kustannukset siirtyvät kunnille.
- Työosuusrahan lakkauttaminen toimintakeskusten työtoiminnasta heikentää vammaisten henkilöiden osallisuutta. Kunta pyytää arvioimaan päätöksen vaikutukset uudelleen.
- Teollisuuden työvoiman saatavuus edellyttää, että työperäisesti muuttavat ja heidän perheensä saavat sujuvasti perusterveydenhuollon, neuvolan ja sosiaalipalvelut paikkakunnalla.

Yhteistyö kunnan ja hyvinvointialueen välillä

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan ja hyvinvointialueen yhteinen tehtävä, ja sen onnistuminen edellyttää paikallista läsnäoloa. Kunta esittää seuraavaa:

- Palveluverkkoa koskevat muutokset valmistellaan yhdessä kunnan kanssa ja niistä tiedotetaan riittävän ajoissa. Kunnalla on oltava mahdollisuus varautua muutoksiin esimerkiksi tilojen, koulujen, varhaiskasvatuksen ja joukkoliikenteen suunnittelussa.
- Pohteen käytössä olevista kunnan omistamista tiloista sovitaan pitkäjänteisesti. Kunta on valmis keskustelemaan tilojen yhteiskäytöstä, esimerkiksi monipalvelupisteestä, joka kokoaa sote-palvelut, liikkuvien palvelujen käyntipaikan ja digituen saman katon alle.

- Koulujen oppilas- ja opiskeluhuolto, varhaiskasvatus ja Pohteen perhepalvelut tarvitsevat toimivat yhteiset rakenteet. Näin pystytään toteuttamaan suunnitelman tavoite yhden yhteydenoton mallista.

- Kunnan hyvinvointisuunnitelman ja Pohteen hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja mittarit sovitetaan yhteen. Kunta toivoo kuntakohtaista seurantatietoa järjestämissuunnitelman mittareista.

Talous ja vaikutusten arviointi

Suunnitelmassa on esitetty säästövaikutukset kokonaissummina, mutta ei toimenpidekohtaisesti eikä alueittain. Tämä vaikeuttaa kunnan mahdollisuutta arvioida, mitä muutokset merkitsevät pyhäntäläisille. Kunta edellyttää, että lopulliseen suunnitelmaan liitetään:

1. toimenpidekohtaiset säästö- ja henkilöstövaikutukset
 2. alueellinen vaikutusten arviointi, josta ilmenee muutosten vaikutus palvelujen saavutettavuuteen ja asiointimatkoihin eri osissa hyvinvointialuetta
 3. ihmis- ja lapsivaikutusten arviointi
 4. arvio siitä, siirtykö kustannuksia kunnille, erityisesti työllisyyden hoidossa ja työttömyysturvan kuntaosuudessa
- Lyhyen aikavälin säästöt eivät saa johtaa pidemmällä aikavälillä kalliimpiin palveluihin. Ennaltaehkäisevistä, kotiin annettavista ja lähipalveluista leikkaaminen näkyy myöhemmin raskaampien palvelujen kysyntänä.

Yhteenveto

Pyhännän kunta edellyttää, että lopullisessa järjestämissuunnitelmassa:

1. Pyhännälle turvataan pysyvä sosiaali- ja terveyspalvelujen lähipalvelupiste.
2. Siikalatvan kokonaisulkoistuksen päättymisen jälkeinen palveluverkko ja akuuttiosaston tarve arvioidaan yhdessä alueen kuntien, myös Pyhännän, kanssa.
3. Oulaskankaan sairaalan päiväkirurgia ja laaja terveydenhuolto jatkuvat.
4. Ensihoidon valmius ja tavoittamisajat säilytetään vähintään nykytasolla.
5. Lapsiperheiden palvelut, neuvola sekä oppilas- ja opiskeluhuolto säilyvät paikallisina.
6. Omaishoidon palkkioiden alentamisen vaikutukset arvioidaan ennen päätöstä.
7. Vammaisten henkilöiden päivätoiminta ja kehitysvammaisten henkilöiden työtoiminta säilyvät Pyhännällä.
8. Työikäisten uusi palvelu valmistellaan yhdessä kuntien ja työllisyysalueiden kanssa.
9. Suunnitelmaan liitetään toimenpide- ja aluekohtainen vaikutusten arviointi.

Pyhännän kunta on valmis tiiviiseen yhteistyöhön Pohteen kanssa palvelujen kehittämisessä ja tilaratkaisuissa.

Pyhännällä 8.10.2026

PYHÄNNÄN KUNTA

Samuli Yrjänä kunnanjohtaja